

*Катерина Попович,
асистент кафедри господарського права,
юридичний факультет
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Судочинство у справах щодо транскордонної неплатоспроможності: актуальні проблеми та перспективи застосування норм Кодексу України з процедур банкрутства

Наукове дослідження присвячене визначенню правових прогалів у сфері транскордонного судочинства у справах щодо неплатоспроможності суб'єктів з різними юрисдикціями, а також пошуку якісних та ефективних підходів для удосконалення правового регулювання відносин щодо транскордонної неплатоспроможності та усунення відповідних недоліків. У статті проведений порівняльно-правовий аналіз національних законодавчих приписів у сфері правового регулювання транскордонної неплатоспроможності з рівнем їх узгодження із діючими правовими інструментами Європейського Союзу та міжнародно-правової практики врегулювання таких відносин. Наукова стаття є скромною спробою доповнити наукові теоретичні та практичні досягнення у системі правового регулювання транскордонних відносин щодо неплатоспроможності, а також сформулювати окремі пропозиції щодо усунення наявних недоліків у законодавчому полі відповідної сфери. Зокрема, встановлена нагальна необхідність врегулювання питання співпраці та координації українських судів з іноземними судовими та іншими органами (інституціями, установами), а також національних арбітражних керуючих із уповноваженими суб'єктами (арбітражними керуючими, адміністраторами, виконавцями, ліквідаторами), призначеними в іноземному провадженні, та іноземними судовими чи іншими органами (інституціями, установами) з метою ефективного реалізації проваджень та виконання рішень на території України та в межах юрисдикцій іноземних держав; чіткого запровадження категорії «центр основних інтересів» у національному законодавстві з питань неплатоспроможності; визначення учасників та їх правового статусу у провадженнях щодо транскордонної неплатоспроможності тощо.

Ключові слова: транскордонна неплатоспроможність, центр основних інтересів, СОМІ, іноземна процедура банкрутства, транскордонне судочинство, Регламент ЄС 2015/848, керуючий іноземною процедурою банкрутства, Типовий Закон ЮНСІТРАЛ (1997).

Постановка проблеми. Сфера правового регулювання відносин неплатоспроможності упродовж розвитку незалежної України та формування ринкової економіки зазнає перманентного впливу з боку національного законотворця. Водночас той самий творець законодавчих норм, намагаючись удосконалити український правовий простір, схоже не завжди вдається до якісних та раціональних рішень та підходів щодо врегулювання відповідних правових проблем та усунення правових прогалин. Не стали винятком у цьому аспекті також і відносини у сфері транскордонної неплатоспроможності: фактично, певний вимір правового регулювання вже встановлений правовими приписами Кодексу України з процедур банкрутства (далі – КУзПБ, Кодекс), однак на практиці як неможливість належного застосування таких норм, так і їх «якість», змістова «наповненість», правова невизначеність та в цілому недостатність для ефективного регулювання відповідної сфери відносин залишаються суттєвою перешкодою для повноцінної, спрощеної та результативної реалізації прав, обов'язків та інтересів відповідних учасників відносин у сфері транскордонної неплатоспроможності. Підтвердженням наявності такої проблематики є як практична відсутність судової практики, так і її суперечливість, як за період чинності попереднього Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон про банкрутство), коли інститут транскордонної неплатоспроможності вперше був закріплений на законодавчому рівні, так і з набуттям чинності нового КУзПБ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В українській правовій науці дослідженню інституту транскордонної неплатоспроможності, а також окремих його елементів (центр основних інтересів, визнання іноземного провадження, іноземний керуючий тощо) присвятили свої доробки та науково-практичні розвідки такі правники, як О. Бірюков, М. Вербіцька, І. Власюк, В. Джунь, В. Козирєва, О. Ковалишин, І. Новосельцев, Б. Поляков, О. Стахеева-Боговик, І. Степаненко, А. Яновицька та ін. У національному законодавстві та правовій доктрині транскордонна неплатоспроможність як правова категорія є досить юною на відміну від іноземної практики та науки розвинених держав світу, а також наднаціональних утворень, які хоча теж перебувають на етапі постійних трансформацій, все ж «озброєні» значним обсягом законодавчого, практичного та теоретико-правового інструментарію у сфері відносин щодо транскордонної неплатоспроможності.

Метою дослідження є пошук ефективних, якісних та дієвих підходів щодо врегулювання відносин у сфері транскордонної неплатоспроможності за допомогою порівняльно-правового аналізу національного, європейського та міжнародного досвіду правового регулювання відносин у сфері транскордонної неплатоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Удосконалення чинного законодавства як неминучий етап еволюціонування цивілізованих правопорядків видається можливим лише на підставі ґрунтовного, всебічного та комплексного дослідження відповідної проблематики.

Передусім варто зазначити, що вживання термінології щодо окреслення неспроможності боржника виконати свої грошові зобов'язання у встановлені

строки у наукових джерелах відрізняється достатньо часто та не містить єдиного підходу щодо застосування відповідного уніфікованого терміну. У цьому дослідженні терміни «неплатоспроможність» та «банкрутство» відображають інтерпретацію, встановлену КУзПБ, яка з огляду на їх сутнісний зміст у достатньому на сьогодні обсязі відповідають значенню обох категорій.

Аналогічні розбіжності існують також і щодо вживання категорії «транскордонна неплатоспроможність». В межах цієї статті термін «транскордонна неплатоспроможність» визначається як сукупність відносин із транскордонною дією, які виникають унаслідок неспроможності боржника з однієї іноземної юрисдикції виконати свої грошові/договірні зобов'язання у встановлені строки перед кредитором(ами) з іншої, відмінної від юрисдикції боржника, юрисдикції, або коли майно боржника знаходиться в межах юрисдикції відмінної від юрисдикції кредитора(ів) відповідного боржника.

У сфері відносин неплатоспроможності, пов'язаних з різними правопорядками, термін «транскордонний» (англ. – cross-border, нім. – grenzüberschreitend, франц. – transfrontalière) у законодавствах розвинених держав світу (Велика Британія, Ірландія, Британські Віргінські Острови, США, Австралія, Канада, Франція), у наднаціональному праві ЄС (Регламент (ЄС) 2015/848 Європейського Парламенту та Ради «Про судочинство у справах щодо неплатоспроможності» (далі – Регламент 2015/848)) та в системі міжнародного права (Типовий Закон Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ)) «Про транскордонну неплатоспроможність» (далі – Закон ЮНСІТРАЛ)) вживається у розумінні як такий, що має за наслідки перетин кордону незалежно від прилеглості чи наближеності кордонів держав один до одного та існує у межах двох або більше юрисдикцій, тому не відображає значення транскордонності, застосоване у Законі України «Про транскордонне співробітництво» [1], а також інших правових актах Ради Європи щодо транскордонної (прикордонної) сфери відносин. У правових приписах деяких інших держав відповідна категорія зазначається також як «право міжнародної неплатоспроможності» (Німеччина, Австрія), проте з метою уникнення подальшого нагромадження термінології у правовій доктрині та українському законодавстві, а також формування уніфікованої єдності (теорії та практики) щодо застосування відповідної термінології більш доцільним видається застосування терміну «транскордонна неплатоспроможність» із відповідним розмежуванням його сутності від вказаних актів. Безумовно, доречною була б заміна назви Розділу VIII чинної редакції КУзПБ на, наприклад, «Транскордонна неплатоспроможність (та банкрутство)» (із необхідною інтерпретацією змісту цієї категорії в межах розділу враховуючи наукові доробки), що, у свою чергу, спростило б практичне вживання, зменшило б термінологічне перенавантаження Кодексу наявною версією назви та перенасичення зайвими змінними в системі електронного судочинства. Крім того, така альтернатива уможливила б логічно-послідовне врегулювання, а також якісніше та більш розширене закріплення в цьому ж розділі Кодексу з можливістю подальшого їх застосування відповідних елементів інституту транскордонної неплатоспроможності, зокрема:

- *центру основних інтересів боржника (далі – ЦОІ);*

- учасників провадження у справах щодо транскордонної неплатоспроможності;
- правовий статус іноземної особи/організації (адміністратора, керуючого, ліквідатора, повіреного тощо);
- відкриття та закриття основного та вторинного проваджень у справах щодо транскордонної неплатоспроможності;
- визнання іноземного провадження, а також визнання та виконання рішень іноземних судових та/чи інших органів;
- співпраця та координація національних судів та арбітражних керуючих з відповідними іноземними уповноваженими суб'єктами.

Центр основних інтересів боржника. Як елемент інституту транскордонної неплатоспроможності ЦОІ сьогодні залишається поза межами національного законодавства у сфері правового регулювання неплатоспроможності боржника з різними юрисдикційними прив'язками. Проте в українській правовій доктрині «центр основних інтересів» боржника (*centre of main interests* (англ.) – далі *СОМІ*) як правова категорія вже є комплексно дослідженим у науковій праці О. Стахєвої-Боговик [2]. Зокрема, враховуючи також доробки інших українських правників-дослідників *СОМІ*-концепції (О. Бірюкова, І. Новосельцева), за результатами проведеного дослідження авторка пропонує закріпити ЦОІ у систему українського транскордонного інзольвентного законодавства, розглядаючи його як «місце реєстрації боржника, якщо інше не встановлено законом, або не впливає із характеру діяльності боржника, де він здійснює управління своїми інтересами на постійній основі та є очевидним для третіх сторін, або сукупності обставин, що становлять найбільш тісний зв'язок боржника із відповідною територією» [3, С. 7]. Крім того, дослідниця пропонує врахувати в нормах національного законодавства також необхідність інкорпорації певних критеріїв, які під час вирішення конфлікту юрисдикцій у справі щодо транскордонної неплатоспроможності боржника слугуватимуть вирішальним фактором для усунення відповідних перешкод з метою визначення основного провадження, в межах юрисдикції якого повинні бути здійснені відповідні процедури банкрутства (санації, реструктуризації, ліквідації та тощо). Зокрема, такими визначальними критеріями, які перш за все стосуються «правила презумпції», на думку О. Стахєвої-Боговик, повинні стати: а) критерій здійснення функцій головного офісу; б) критерій очевидності для третіх осіб [2, С. 49]. Сформулювати такі критерії дослідниці вдалось на підставі ґрунтовного правового аналізу наукових розвідок іноземних дослідників у сфері транскордонної неплатоспроможності, міжнародно-правових приписів Закону ЮНСІТРАЛ та наднаціонального законодавства ЄС, зокрема попередньої редакції Регламенту 2015/848, а також судової практики іноземних держав та Суду ЄС. Безумовно, результати проведеного дослідження є вагомим внеском до науки інзольвентного права України. Все ж, зважаючи на перманентні зміни як прискорених вимог сучасності, так і згаданих правових актів, видається необхідним розширити та доповнити зміст *СОМІ*-концепції для ефективної її реалізації у разі запровадження у нормах КУЗПБ.

Насамперед варто зазначати, що «правило презумпції» («якщо не встановлено інше / у разі відсутності доказів протилежного») щодо визначення ЦОІ у Законі ЮНСІТРАЛ та Регламенті 2015/848 слугує певним засобом, за допомогою якого суд повинен «детально перевірити» [4] та встановити, чи належить йому компетенція щодо відкриття основного провадження з метою здійснення відповідно затверджених правом держави цього суду процедур банкрутства та визнати за собою (у разі якщо вже є відкритим інше провадження у відповідній справі) або відкрити основне провадження у справі щодо транскордонної неплатоспроможності. У зв'язку з цим для спростування такого припущення («правила презумпції») суд повинен, як зазначалось вище, врахувати певні критерії (чинники, фактори, умови), якими ЦОІ може бути підтверджений. Зокрема, критерії «здійснення функцій головного офісу», тобто юрисдикції, в межах якої фактично здійснюється центральне управління та контроль за підприємством боржника, а також звичне управління його інтересами (для юридичних осіб) або в межах якої фактично знаходиться більша частини майна боржника (для фізичних осіб) [4], та «очевидності для третіх осіб», тобто здатності кредиторів об'єктивно перевірити та підтвердити місце здійснення управління основними інтересами боржника на регулярній основі [5], дещо допомагали національним судам держав-учасниць ЄС врегульовувати проблему конфлікту юрисдикцій, попри це повноцінно не стали на заваді «юрисдикційного туризму» з боку боржників, які, посилаючись на правові приписи ЄС про фундаментальні свободи заснування економічної діяльності та вільного пересування в межах Союзу, намагались знайти «привабливу» юрисдикцію та скористатись перевагами для досягнення найбільш сприятливих наслідків від реалізації процедур банкрутства. Для спростування «правила презумпції» під час визначення ЦОІ боржників – «фізичних осіб, які здійснюють незалежну ремісничу або професійну діяльність» [4] діють обидва критерії із відмінністю такої особи від фізичної особи внесенням до торгового реєстру індивідуального номера (в Україні – ІПН) та наявності у такої особи «головного місця здійснення такої діяльності» (абз. 3 ч. 1 ст. 3 Регламенту 2015/848) [4], тобто де фізична особа безпосередньо виконує свою діяльність та зберігає необхідні організаційно-фінансові документи, маючи при цьому місце реєстрації її як суб'єкта економічної діяльності в межах юрисдикції іншої держави-учасниці ЄС (наприклад, послуги перукаря надаються в межах приміщення, розташованого у Фінляндії, коли місцем реєстрації такого виду діяльності вказується адреса в Ірландії).

З метою попередження та уникнення подальших маніпуляцій щодо «перенесення» ЦОІ чи місця реєстрації з однієї держави-учасниці ЄС до іншої (що було поширеною практикою на внутрішньому ринку ЄС, коли, розуміючи настання ризику неплатоспроможності чи банкрутства, боржники змінювали місце реєстрації на «вигідну» для них юрисдикцію та подавали заяви про здійснення відповідної процедури банкрутства, яка передбачена правом «нової» юрисдикції, в той час, коли у «минулій» можливості, наприклад, реструктуризувати або реорганізувати боржника не встановлено [6, С. 39–40]) попередній правовий акт був замінений новим Регламентом 2015/848, яким встановлюються додаткові критерії для визначення юрисдикції компетентного суду відкрива-

ти основне провадження у справі щодо транскордонної неплатоспроможності. Зокрема, за новими приписами Регламенту 2015/848 під час вирішення питання про відкриття основного провадження повинен бути встановлений також «часовий» критерій:

- відсутня зміна місця реєстрації для юридичних осіб та зміна головного місця діяльності для фізичних осіб, які здійснюють незалежну ремісничу або професійну діяльність, у межах *трьох місяців* до подання заяви про відкриття провадження;
- відсутня зміна звичного місця перебування для фізичних осіб в межах до *шести місяців* до подання заяви про відкриття провадження [4].

Наприклад, якщо боржник має місце його реєстрації в межах юрисдикції Республіки Кіпр, однак ЦОІ (за підтвердження сукупності всіх критеріїв) знаходиться у Нідерландах, та за два місяці до подання заяви про відкриття провадження до суду Ірландії змінює місце реєстрації до Ірландії, то відкриття основного провадження можливе лише в межах юрисдикції із ЦОІ, тобто Нідерландах, оскільки така зміна місця реєстрації згідно із Регламентом 2015/848 можлива лише до моменту відліку тримісячного строку до подання заяви про відкриття провадження. У разі, якщо ЦОІ судом не встановлено через нестачу наявності сукупності об'єктивних критеріїв, основне провадження у справі щодо транскордонної неплатоспроможності відкривається за відповідним місцем знаходження боржника, яке згідно із Регламентом 2015/848 вважається ЦОІ, з урахуванням дотримання часових меж його зміни (тобто у Республіці Кіпр). У випадку, коли «правило презумпції» спростовується судом та ЦОІ встановлюється в межах юрисдикції держави суду, до якого подана заява про відкриття провадження у справі щодо транскордонної неплатоспроможності та зміна місцезнаходження боржника чи «переміщення» ЦОІ не відбувалась за відповідно обмежений строк, винятково таким судом відкривається та здійснюється *основне* провадження стосовно боржника із ЦОІ (тобто Нідерландів).

Таким чином, Регламент 2015/848, крім зазначення інтерпретації *СОМІ* (чого попередня версія не містила) як «місця, де боржник здійснює управління його інтересами та яке є визначене (*встановлене, очевидне*) для третіх осіб» (за підтвердження обох критеріїв у сукупності), додатково визначає ЦОІ як місцезнаходження (місце реєстрації, місце перебування), проте вже із застереженням про часовий простір зміни такого місцезнаходження (ст. 3) [4].

На відміну від правових приписів ЄС щодо врегулювання відносин неплатоспроможності, пов'язаних з різними юрисдикціями, у міжнародно-правових нормах Закону ЮНСІТРАЛ інтерпретація ЦОІ дещо відрізняється і встановлюється, що «у разі відсутності доказів протилежного місце реєстрації боржника або місце звичного перебування у випадку фізичних осіб припускається як центр основних інтересів боржника» (ч. 3 ст. 16) [7, С. 8]. Крім того, далі у роз'ясненні до Закону ЮНСІТРАЛ вказується, що ЦОІ може також відповідати місцезнаходженню та у такому разі не потребує спростування [7, С. 70]. Таким чином, деталізоване тлумачення цієї категорії під час розгляду справ щодо транскордонної неплатоспроможності залишається за національним судами, зокрема тими, законодавче поле яких не містить ратифікованих приписів

Закону ЮНСІТРАЛ, що не сприяє уніфікованості у підходах щодо його розуміння. Попри це у Дайджесті ЮНСІТРАЛ щодо судової практики застосування Закону ЮНСІТРАЛ та розуміння *СОМІ* судами різних держав світу, зазначається, що окремі суди вважають *СОМІ* «близьким за змістом» до інтерпретації Регламенту 2015/848, а також часто порівнюють із «основним місцем діяльності» [8, С. 39], яке частіше теж є інкорпорованим у національні законодавства різних держав (Австралія, Японія, США) [8, С. 43].

В українському законодавстві також містяться схожі до ЦОІ формулювання та тлумачення («центр життєвих інтересів» [9], «місце основних інтересів» [10]) та активно застосовуються у судовій практиці, все ж не забезпечують принципу правової визначеності для належного їх застосування у сфері транскордонної неплатоспроможності.

Отже, як показує практика правового регулювання та інтерпретації окремих правових категорій у розвинених правових системах, зокрема стосовно відносин неплатоспроможності із транскордонною дією, регламентація в нормах Кодексу категорії ЦОІ повинна бути здійснена із чітким його тлумаченням та урахуванням вагомих критеріїв, меж чи умов, що, безумовно, спростило б визначення компетенції щодо відкриття основного провадження у справах щодо транскордонної неплатоспроможності в межах юрисдикції українських судів та подальше результативне його здійснення. Для інкорпорації такої концепції доцільним та, зважаючи на конституційні приписи щодо незворотності європейського курсу розвитку, виправданим буде узгодження її із Регламентом 2015/848, який на сьогодні вважається найбільш розвиненим у сфері врегулювання відносин щодо транскордонної неплатоспроможності.

Визнання іноземного провадження та рішень іноземних судових та інших органів. Одним із найпоширеніших аспектів дослідження інституту транскордонної неплатоспроможності є процедура визнання іноземного провадження у справах щодо транскордонної неплатоспроможності у територіальних межах юрисдикції України. Зокрема, О. Бірюков [11], І. Власюк [12], А. Яновицька [13], О. Стахєєва-Боговик [3] співзвучно стверджують, що чинні норми Кодексу щодо процедури визнання іноземного провадження та іноземних інзольвентних процедур у відповідних справах бар'єрують визнання такого провадження українськими судами. Більше того, нагальна необхідність усунення недоліків Кодексу щодо визнання іноземного провадження, відповідних процедур та судових рішень вже знаходить своє підтвердження у поки незначній судовій практиці. Наприклад, справа № 914/207/15 щодо ісландської компанії Ес Пі Бі ейч еф (SPB hf.) про визнання іноземної процедури банкрутства компанії в Україні [14] пройшла всі судові інстанції, однак не отримала позитивного рішення щодо запитуваних цілей. При цьому аргументація судом кожної інстанції набувала різного «забарвлення». Суд першої інстанції, відмовляючи у визнанні іноземної процедури банкрутства за заявою керуючого іноземною процедурою банкрутства, не прийняв заяву до розгляду, посилаючись на застереження у Законі про банкрутство (норми якого майже ідентичні до приписів нового розділу у КУзПБ) щодо публічного порядку, відсутність міжнародного договору між Україною та Ісландією (всупереч принципу вза-

ємності) та правовий статус компанії (оскільки компанія є банківською установою) [15]. Натомість, апеляційна та касаційна інстанції, відмовляючи у визнанні іноземних процедур банкрутства, обґрунтували такі рішення дещо з іншою мотивацією. Апеляційний суд погодився із висновками суду першої інстанції, зокрема в частині необхідної наявності міжнародного договору для прийняття заяви керуючого іноземною процедурою банкрутства, але також додатково зазначив, що така заява «може бути подана до господарського суду *в процесі* розгляду порушеної цим судом справи про банкрутство і до прийняття в такій справі рішення по суті [16], чим вказав на ще одну прогалину у законодавстві про транскордонну неплатоспроможність, а саме момент подання заяви про визнання іноземного провадження. Разом з тим, суд апеляційної інстанції заперечив можливість прийняття такої заяви до розгляду. Вищий Господарський Суд України, у свою чергу, відмовляючи у касаційній скарзі, із обґрунтуванням щодо моменту подання заяви не погодився та, посилаючись на ч. 2 ст. 119 Закону про банкрутство (ч. 2 ст. 97 нового Кодексу), встановив, що «можливість подання заяви керуючим іноземною процедурою банкрутства щодо визнання іноземної процедури банкрутства як в рамках порушеного провадження у справі про банкрутство, так і *незалежно від наявності такого провадження в господарському суді*» [14] визначена законодавством України. З іншими висновками попередніх інстанцій Касаційний суд погодився, що, підтримуючи думку О. Бірюкова [11], видається досить спірним з огляду на значну кількість розбіжностей із іншими процесуальними нормами.

З огляду на зазначене обґрунтування суду щодо прийняття заяви керуючого в іноземній процедурі банкрутства з метою визнання процедур банкрутства та реалізації провадження по суті зводиться до положень інзольвентного законодавства щодо необхідної наявності міжнародного договору.

Попри це, якщо ретельніше дослідити норми Кодексу (аналогічно і попередній Закон про банкрутство), можна встановити, що вимога щодо наявності міжнародного договору для реалізації проваджень у справах щодо транскордонної неплатоспроможності не є безумовною та виключною. Зокрема, у ч. 2 ст. 100 КУзПБ (ч. 2 ст. 122 Закону про банкрутство) щодо переліку необхідних документів, які повинні бути прикріплені до заяви керуючого іноземною процедурою банкрутства про визнання іноземних процедур банкрутства, встановлена умова, за якої, як можна припускати, для визнання іноземної процедури банкрутства міжнародний договір не є релевантним – «...*або за відсутності такого договору...*» [17]. Очевидно, що таким контроверсійним формулюванням в той час, коли в інших нормах одного й того ж Розділу Кодексу встановлюється прив'язка до умов міжнародного договору та його застосовності, прийняття будь-якого належного рішення та здійснення необхідних процесуальних дій щодо справи у сфері транскордонної неплатоспроможності з високою імовірністю не буде можливим.

Зважаючи на вказане, вартим уваги також є наступний приклад розбіжностей судової практики щодо розуміння та інтерпретації вже нового КУзПБ у частині транскордонної неплатоспроможності. У нещодавній справі № 910/5107/20 щодо чеського акціонерного товариства «СіджіЕмЧек а.с.» (CGM Czech a.s.)

суд першої інстанції вперше визнав заяву керуючого в іноземній процедурі банкрутства, а також самого керуючого на території України, повністю ігноруючи положення Кодексу щодо необхідності наявності міжнародного договору, а також не вказуючи зазначену вище «можливість» його відсутності, посилаючись при цьому на ч. 1 ст. 103 Кодексу щодо вичерпності підстав щодо відмови у задоволенні такої заяви [18]. Однак у цій нормі закону (у другому реченні ч. 1) чітко встановлена прив'язка до міжнародного договору, зокрема умовою «*якщо* міжнародними договорами України ... не передбачені» випадки для відмови у задоволенні заяви, то враховані повинні бути підстави, вказані в Кодексі [17]. З огляду на це така аргументація рішення господарського суду для визнання іноземної процедури банкрутства видається досить дивною. Незважаючи на це, апеляційна інстанція, скасувавши ухвалу першої інстанції, мотивувала своє рішення «системним аналізом» Кодексу, який вказує на необхідність наявності міжнародного договору безпосередньо щодо «застосування процедур банкрутства» [19], вказуючи при цьому також на наявність міжнародного договору між Україною та Чеською Республікою про взаємну правову допомогу. Таке уточнення є досить вагомим, оскільки складна сутність відносин неплатоспроможності та відповідного процесуально-процедурного порядку вимагають надзвичайної чіткості у формулюванні приписів міжнародного договору такого спрямування.

Очевидно, що зазначені приклади застосування положень КУЗПБ вказують на значну кількість прогалин у правовому регулюванні відносин щодо транскордонної неплатоспроможності та потребують невідкладного їх усунення з огляду, зокрема, на зростання випадків неплатоспроможності у періоди виникнення кризових явищ, а саме сучасні глобальні проблеми у сфері охорони здоров'я, що мають за наслідки економічні та фінансові втрати в кожній державі світу.

Однак очевидним також є те, що такі формулювання у Кодексі, як «*міжнародні аспекти банкрутства*» (ч. 4 ст. 10), що виражає здебільшого абстрактний зміст, ніж забезпечує чіткість, або «перелік процесуальних дій, що їх *належить вчинити*» (п. 6 абз. 2. ч. 1 ст. 107), що очевидно сприймається як вказівка для суду (судді) здійснити певні процесуальні дії для надання судової допомоги за заявою керуючого в іноземній процедурі банкрутства, що апріорі порушує принцип незалежності судової влади, чи в межах однієї статті 97 «*іноземний арбітражний керуючий*» та «*керуючий іноземною процедурою банкрутства*», без жодних сумнівів не можуть підтвердити критерій принципу правової визначеності щодо якості закону, та повинні бути усунені чи удосконалені.

Зважаючи на текстову обмеженість цього дослідження, інші проблемні аспекти регулювання інституту транскордонної неплатоспроможності стануть предметом ретельного аналізу подальших наукових розвідок.

Висновки. Враховуючи результати проведеного дослідження без перебільшення можна констатувати, що інститут транскордонної неплатоспроможності потребує нагальної повноцінної інкорпорації у національному законодавстві України зі всіма необхідними елементами та допустимими межами. Крім того, подальші перманентні наукові розвідки та доробки у сфері національного

(та як наслідок європейського та міжнародного) інзольвентного права, а також їх урахування під час правотворчої діяльності відповідних суб'єктів права лише сприятимуть підвищенню *якості* здійснення транскордонного судочинства у сфері неплатоспроможності та *ефективності* правового регулювання відносин відповідної сфери, зважаючи, зокрема, на їх волатильність та вразливість від ефектів впливу глобальних ризиків та викликів сучасності. Як наслідок, безперешкодна можливість боржника, кредитора та інших заінтересованих та уповноважених осіб захистити свої права, свободи та інтереси, а також реалізовувати обов'язки в межах правопорядків різних юрисдикцій на підставі активних правових приписів безумовно забезпечить належне функціонування верховенства права.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про транскордонне співробітництво» № 1861-IV від 26/04/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
2. Стахеева-Боговик О. О. Транскордонна неплатоспроможність: правова категорія «центр основних інтересів»: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2015. 189 с.
3. Стахеева-Боговик О. О. Зміст та ключові концепції основного та неосновного провадження у справах про транскордонну неспроможність. *Часопис Академії адвокатури України*. № 3 (20). 2013. С. 1–9.
4. Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings. OJ. L 141. 5.6.2015. P. 19–72. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R0848>
5. Case C-253/19 *MH and NI v OJ and Novo Banco SA* [2020] ECLI: EU: C:2020:595. URL: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228663&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=9851162>
6. Ringe, Wolf-Georg. «Insolvency forum shopping, revisited.» *Recasting the Insolvency Regulation*. Hamburg Law Review, Hamburg. 2017. С. 38–58
7. UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment and Interpretation. United Nations, New York. 2014. P. 122. URL: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/1997-Model-Law-Insol-2013-Guide-Enactment-e.pdf>
8. Digest of Case Law on the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency. United Nations, Vienna. 2021. P. 112. URL: https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/20-06293_uncitral_mlcbi_digest_e.pdf
9. Повідомлення ГУ ДФС у Полтавській області щодо визначення резидентського статусу фізичної особи від 06/06/2019. URL: <http://poltava.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/380874.html>
10. Закон України «Про міжнародне приватне право» № 2709-IV від 23/06/2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15/ed20191020#Text>
11. Бірюков О. М. Розгляд транскордонних справ про банкрутство в Україні: складнощі та перспективи. *Юридична Україна*. № 11–12. 2017. С. 63–72.

12. Власюк І.І. Поняття взаємності у справах про транскордонну неплатоспроможність. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. № 13 (2). 2015. С. 60–62.

13. Яновицька А. Проблемні питання транскордонного банкрутства у Кодексі України з процедур банкрутства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми процедур банкрутства в Україні та міжнародний досвід врегулювання неплатоспроможності». 2019. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/16664>

14. Постанова Вищого Господарського Суду України від 30/06/2015 у справі № 914/207/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/46349674>

15. Ухвала Господарського суду Львівської області від 26/01/2015 у справі № 914/207/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/42444712>

16. Постанова Львівського Апеляційного Господарського суду від 15/04/2015 у справі № 914/207/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/43686771>

17. Кодекс України з процедур банкрутства № 2597-VIII від 18/10/2018 (у редакції від 17/10/2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19/ed20201017#Text>

18. Ухвала Господарського суду м. Києва від 25/11/2020 у справі № 910/5107/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93154516>

19. Постанова Північного Апеляційного Господарського суду від 15/02/2021 у справі № 910/5107/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94962537>